

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК :

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ :

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

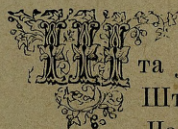
ИЗЛАЗИ :

сваког 1. дана у месецу на целом табаку.

Цена је годишња 1 фор.; за Србију 2 $\frac{1}{2}$ динара.
Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

ЈЕДНОЈ СРПКИЊИ.

(У спомену).

Жа је живот! -- Лаки чунак,
Што вечности морем лети;
Час га сунце среће греје,
Час му бура јади прети.

Плови — живи; ал' у срећи
Не дај пустој да те свлада,

1889.

Нити клони под теретом
Големијех, тешких јада!

У радости и у тузи:
Међ' усклици и уздаси
Нек ти понос крмом буде,
Нек те сећа: *Српкиња си!*

Милорад Шимић.

СА ГЛАВНОГ СКУПА БЕОГРАДСКОГ ЖЕНСКОГ ДРУШТВА.

Жашем свету овамо слабо је познат рад и делање београдског женског друштва, ма да то друштво постоји већ пуних 15 година и ма да има и свој лист „Домаћицу“, који доноси рад тог друштва у најситнијим појавима.

То слабо познавање долази поглавито отуда, што је наш свет овамо још од старијих времена навикнут, да за свој морални и материјални напредак тражи угледа само на западну страну. Покрај тога крива је томе и та околност, што је Србија и пре а и данас још једнако према нама у политичном и друштвеном одношају затворена најужим решеткама, те једва великом муком можемо једно другом руке да пружимо. Кад се томе дода још она, валда само српском народу својствена тесно-

грудост, што се зове локални патриоти зам, да сматра све за туђе, за страну, што се није родило и одојило у његовом крају и завичају. Још да није, по несрећи, било овамо оне бурне 1848—9 године и тамо оних ратова од 1875—6 можда се ни оволико не би знали и познавали, крај свег тога, што пам је једно порекло, једна историјска прошлост, што смо једне крви и колена.

Но хвала Богу, култура је и код нас толико набујала, да полако угушује ове предрасуде. Знаци се за то појављују на свима линијама узајамног живота, и ево се већ појавили и на женском друштву. Управа београдског женског друштва отворила је пута томе. Она је овог пролећа позвала на свој XXI главни скуп,

који је држан 25. фебруара о. г. у Београду, све оностране добротворне задруге Српкиња, да им дођу изасланицама на овај скуп, а који је, између осталог имао да утврди нов преиначен и попуњен штатут друштвени. Та појава нас је пријатно дирнула и одбор добротворне задруге Српкиња Новосаткиња изаслао је на ту цел своју начелницу гђу Јулку Радовановићку и одборницу гђу Марију Плавшићку, а пратио их је тамо друштвени секретар г. А. Варађанин. На скупу том била је заступљена и подружина горњомилановачка својом касирком гђом Етелком Штитовицом.

Скуп је био према приликама лепо посећен; било их је на окупу од 300 чланица, на 80 госпођа и госпођица, а држан је у друштвеном здању у раделичкој школи. За једним дугачким столом у зачељу седеле су управне чланице и часнице, а преко њима лице у лице седеле су задругарке и што нас је обрадовало: видесмо ту леп број старица наших, које се такмаче заузимањем својим за друштвене цели са оним младим учитељицама, које су у леном броју заступљене у друштву.

Скуп је отворила сваке хвале заслужна председница гђица Персида Пинтеровићева учитељица на вишој женској школи, кратким и леним поздравом, а за тим је читала вредна деловоткиња гђа Јелена Н. Марковићка свој опиширан и образложен извештај о друштвеном раду у свима гранама за минулу 1889. годину. Кад би од наших женскиња па и од наших људи овамо слушао когод, како лепо, како јасно и разложио ова деловодкиња казује свој извештај, и даље како и гђе: Ема Козарчевица задружна касирка, Марија Лаудановићка касирка „назара“ и гђа администраторка друштвеног листа „Домаћице“ Ђурђина Ст. Поповића читају своје извештаје, многи би се, као и ми, изненадио и чисто би посумњао, да су то написале саме те женскиње, него би зацело казао, да им је бар помогла, ако не и израдила посао каква опробана мушка снага. Но кад би дубље у рад завирио, кад би даљи ток говора појединих ових и других чланица саслушао, разуверио би се брзо у мислима и изишао би с нама заједно пред

скуп, и пред све те часнице па би се дубоко покљонио њиховом лепом напретку, њиховом примерном реду, оној доброј вољи и оном међусобном поштовању, што влада у овом друштву. Скупштина је текла мирно и достојанствено; и ако је било разних мњења код више питања у постављању новог реда друштвеног, а за то има, по нашем мњењу, највише заслуга председница гђица Пинтеровићева, која као да се родила за ту посту, јер уме тако мирно, тако објективно да дела и руководи ствар, да је заиста милина гледати ред и слушати оне зреле разлоге и гворе њене.

Кад смо ми ступили у дворану, био се рад већ одпочео, али су ипак изашле на сусрет нама три управне госпође, међу којима је нама позната била само госпођа Полексија Тодоровићка сликарка. Пријем је био како од ових чланица тако и од осталих врло љубазан, а дато нам је место одмах поред управних чланица тако, да смо имали леп преглед на цело друштво, а могли смо ипак изблизо слушати извештаје, које су горепоменуте часнице читале.

Скупштина је трајала од 10 до 12 с. пре и од 3 до 7 сати после подне.

Код овог друштва постоји један леп обичај. Управне чланице, које руководе цео друштвени рад и које морају тога дана као у првој линији одговорне чланице, остати у седници и за после подне, приређују у здању друштвеном заједнички ручак, па тако су и овог пута чиниле и на том заједничком ручку позвале су и изасланице наше и горњомилановачку, где су тако својски, тако искрено, тако лепо провеле, да не могу доста да се нахвале оног искреног дочека и оне пријатељске предусретљивости, које им се указале од стране управних чланица и часница. Чак је било и наздравица изасланицама, новосадској задрузи, подружницама и свима оностраним Српкињама.

Из овога се види, како и овако мала и незнатна прилика, може да одушеви једну и другу страну, како да зближи и приљуби читава друштва. Ово је тек први корак, који нас води ближе у духовни загрљај, а тај корак може да донесе на-

роду нашем с ове и с оне стране лепе утехе и многе радости.

Покрај весеља, што нам је друштво приредило својим заједничким ручком и пријатељском гозбом имамо да забележимо другу много значајнију и много милију прилику из овог састанка.

На нашу скромну молбу и жељу изволело нас је отликовати својим милостивим пријемом Њено Величанство краљица Наталија. Ми смо имали срећу да загледамо у оно светло лице и ону племениту душу још 1886. год. приликом подастирања наше потпоре на српско-бугарске рањенике; али овом приликом учинила нам се ова узвишена и светла госпођа много краснија, много дичнија. Онај искрен и љубазан дочек, онај благи осмејак, што је пратио њено анђеоско лице, оно живо интересовање и распитивање за женске друштвене смерове и радове с ове и с оне стране нећемо никад заборавити, па тек онај драгоцен пољубац, којим нас је даривала при расстанку та добра народна мати урезалисмо у душу као вечиту успомену и понели смо га као искрен поздрав за све оностране сестре и матере наше.

Имам да забележимо још једну лепу појаву код тамошњих Српкиња. Што ми овде тек снујемо и на чему тек покушавамо, тамо су наше сестре извеле већ на делу. Оне су у управи својој образовале литерарни одбор, који преводи, прерађује и ствара сам чланке за друштвени лист „Домаћицу“; оне су тако рећи уредници и сарадници самог тог листа, а уредника тек у толико узимају, да удеси распоред предмета и да води коректуру око листа. У тим литерарним седницама на велику радост оних чланица дослази често и само Њено Величанство краљица Наталија. Те прилике јасно казују, како се ова Висока Заштитница београдског женског друштва брижљиво стара и ради за напредак те племените и лепе установе, коју је, по свима приликама, сама 1875. године основала и за сарамерно кратко време до тако лепог напретка довела. Једно нас жалости, а то је исказала и сама Висока

Заштитница, што се подружине гасе и губе. Првих година, било их је у Србији преко 20 подружина, а данас их је једва 15. Баш ове године изјавила је и Ћупријска подружна, да престаје делати. Ти гласови могу ожалости сваку родољубиву душу, ал то ће по свој прилици све боље бити, док тамо и овамо пређу ови бујни дани, који су на обе стране тако јако заталасали страначке страсти а које доста штетно ушлившу и на рад ових хуманих женских задруга.

По нашем мишљењу нема бољег начина, ни сигурнијег пута, да се људи и друштво зближе, спријатеље, него што су то оваки пријатељски састанци међу женским светом. Где се жене слажу, љубе и рукују, ту се обично и људи добро живе. Ми видимо свуда по свету, да се људи групишу по пријатељском одношају својих жена, те ако тежимо и желимо, да поведемо међу собом сношљивији, мирнији и сложнији живот, а то нам је врло нужно и потребно, морамо тражити начина, да нам се женскиње зближе, спријатеље и да оне прво поведу међу собом лепши, сложнији и сношљивији живот, па ће онда и међу нама људма завладати бољи напредак, А ми сматрамо, да је томе најбољи пут, да пустимо и да још гонимо жене, да се удружују на овом хуманом и културном пољу, да се ту саме уче и навикивају на узајамно поштовање и попуштање у општем раду за народ, па ће онда знати попуштати и у кући и у друштву.

Како други о овом суде, не знамо, ал ми смо се уверили искуством и посматрањем, да пут женског удружења и узајамног пријатељства утире пута општем друштвеном миру и пријатељству, те отуда смо се и обрадовали позиву београдског женског друштва на овај 21. главни скуп о. г. и од срца се радујемо, што нас је срећа послужила, да смо били баш ми учесници прве пријатељске и духовне све- и оностраних Српкиња.

Ми смо се отуда поносни вратили, јер смо се уверили, да ће поред онако одличних женскиња, поред онако разумних чланица напредовати не само друштвена цел,

коме су наше оностране Сркиње посветиле свој рад, него смо стекли и уверење, да ће нам поред њих и народ тамошњи

процветати и осигурати себи трајну и бољу будућност, и у том уверењу и тој жељи очекујемо нов пријатељски састанак.

— Н.

ЗВЕЗДЕ.

Звезда ме гледи с' висине њене,
У груди буди немиран плам.
Бадава мамип небески красе,
Та све је опсећ, та ја то знам.

Небројно зрака пало је веће
У моју душу у моју груд,
Будимпешта.

Небројно снова, небројно чезња,
Живот су плели па — узалуд.

Та сваки живот мртвилу води,
И сваки пламен окончач: гар;
Па лучо мала, велике ноћи
Трептању твој да верујем зар?!

* *

ВЕШТАЧКО МАСЛО.

Од М. Петровића.

Зацело су већ многе од мојих читалица слушале, да се у новије доба много производи вештачко масло, па зацело би и желеле, да чују што ближе о њему, од чега се и како се прави и у чему се разликује од правог масла. У наше пределе није још до сада долазио тај нови производ, али домаћице у Бечу и у Пешти и у целој западној Европи имају већ пуно прилике, да се ш њим упознаду.

Масло је једна особита врста природне масти, а као што је познато масти су веома важан саставак у човечјој храни. Наука је то већ давно доказала, а сва новија испитивања још су у већој мери осветлила важност масти за развитак човечје снаге и за цео живот.

Тај важан део хране производили су до скоро само земљорадници од своје стокке, а као најврснија од свију животињских масти сматрало се од увек особито у западним земљама масло. Све масти нису једнако састављене, у једној има једнога саставка више, у другој мање и по томе су и њихова својства различна. Оне су наиме у главном смесе из три саставка, који се у науци зову: *палмитин*, *стеарин* и *олејин*. Што више у некој масти превлађује стеарин и палмитин, тим је она чвршћа и тврђа, а што је више олејина, у толико је маст мекша и ако га је много,

постане маст и течна. Налази ли се у смеси палмитин са олејином, а стеарина само мало, онда се таква масна смеса назива *олеомаргарин* или, као што се сад у опште краће каже, *маргарин*. Смеса је та већ одавна била кемичарима позната; она се добија увек при грађењу сапуна из масти, али се дуго није знало, да она наличи у многим на масло. Масна ова смеса маргарин стекла је после велико значење као главна сировина за произвођење вештачкога масла.

Повод томе врло је занимљив. Као што већ поменусмо, у западним европским земљама трошило се од увек много масла. Потреба та расла је сваком годином, а тамошњи сточари нису могли или нису знали да подмирују ту повећану потребу. Да је производња масла недовољна, осећало се све више и више. Уз то је и висока цена масла сметала општем употребљавању, а и та околност, што је лако изложено кварењу.

Нико мањи него бистар дух негда силог француског цара *Наполеона III*. обратио је своју пажњу на те ствари. Он се баш спремао на рат са Немачком и међу осталим морила га је и та сумња, да ли ће француски сточари моћи за време рата целу војску да снабдевају са потребним маслом. Дошао је на мисао, да би то врло

корисно било и иначе за морнарицу, која је много масла требала, као и за потребније слојеве становништва, кад би се могао изумети какав начин, да се вештачки производи масло, које би било јефтиније, а дало би се дуже времена очувати него обично масло.

Ту своју замисао саопшти цар француским хемичарима и позове их, да приопу на дело. Један од њих по имену *Меж-Мурије* одлучи се, да покуша остварити цареву идеју. За своје покушаје изабрао је царско добро Вансен. На том добру излучио је он неколико крава и није им давао хране. Краве те почеле су брзо мршавити и давале су мање млека, али у том млеку било је увек масла. То масло могло је имати своје порекло само у масти животињској и поменути научењак поставио је на основу тога закључак, да краве, које не добијају хране, потроше стеарин своје телесне масти на дисање, а преостали маргарин да улази у виме и да се ту претвори у масло.

Доцније се видело, да је тај закључак био погрешан, али ослањајући се на њега почео је он у својој радионици да подржава природну појаву. Најпре је употребљавао за покушаје само кравији лој, доцније и од волова и за дивно чудо постигао је, што је намеравао. Добио је збиља маргарин, који се са свим владао као обично масло од млека, а имао је пред њим то, што се могао дуже времена држати, а да се не ужеже.

Већ г. 1869. неко време пре рата основао је *Меж-Мурије* фабрику за грађење маргарина и вештачког масла из истога. Још пре рата продавали су се ови нови производи у Паризу.

Француско-немачки рат прекинуо је ту индустрију, али кад се рат свршио, опет је настављена. Нова та индустрија изванредно се брзо распрострла и по другим земљама у новом и старом свету и за кратко време тако је велик обим достигла, да се почело страховати, да ће она постати опасан конкурент производњи природнога масла, па тим и целом млекарству.

Страх тај био је основан на томе, што се вештачко масло могло готовити са врло

мало трошка, јер исте фабрике произвдиле су поред масла још и свеће, сапун и глицерин, могле су га дакле продавати јефтино. У западним европским земљама нов је фабрикат због његове јефтиноће и ваљаности већином радосно поздрављен и није начинио штете тамошњим сточарима, али дански и немачки сточари, који су од млекарства тако рећи живели, нашли су се у великој запари. Они су пре тога много природнога масла извозили у Енглеску, а чим се појавило вештачко масло извоз је тај ослабио а они су одмах осетили велику штету. Сада се у Енглеску увози већином вештачко масло из Француске и нарочито из Холандске, па Енглази већ и на то смишљају, да и сами оснивају фабрике за то масло.

Које због јефтиноће, које због тога, што је конкуренција постала временом непоштена, јер је сурогат продаван често као право масло, то су се многе државе нашле побуђене, да донесу закон против сваке злоупотребе. Мере те поглавито су на то употребљене, да се купци сачувају од преваре и због тога је прописано, како се вештачко масло има паковати и наређено је, да се на сваком суду или пакету мора разговетно означити, да се у њему налази сурогат. Да у имену не буде ни помена о маслу, сложиле су се државе, да се вештачко масло има од сада називати искључиво именом *маргарина* и то тако сада важи у Немачкој, Енглеској, Данској и Француској, где се највише троши тај производ.

Производња вештачкога масла одељена је сада скоро свуда у два засебна огранка. Један се бави фабрикацијом маргарина из говеђег лоја, што се постиже, кад се из лоја удали највећи део стеарина. Друге опет фабрике производе из маргарина вештачко масло или, као што сад треба рећи, маргарину.

За фабрикацију маргарина нуждан је говеђи лој. Исти треба да је колико могуће чист и свеж. Зато се ова фабрикација развила поглавито код великих клаоница у Америци, где има понајвише говеда, па дакле и лоја. У мањој мери заступљена је она у Европи по великим

градовима, поглавито у Паризу, Бечу, Лондону, Франкфурту, Берлину. Вратислави и Хамбургу.

Поједини саставци лоја оделе се на лак начин један од другог топљењем, које се мора најпре предузети и пажљиво руководити. За тим се истопљена маса мора пресовати, при чем се чврст део одвоји од течнога. Течан део је маргарин. Ваљаност његова зависи пре свега од ваљаности употребљенога лоја, али врло много и од пажње при топљењу и нарочито при пресовању. Код овог последњег најважнија је температура. Што је та температура нижа, у толико се добије финији и куснији маргарин, али и у толико мање.

У трговину долазе свакојаке врсте, добре и тако лоше, да се једва разликују од лоја. Те лоше врсте издаду одмах својим гадним, јако трулим и буђавим мирисом, да су начињене од поквареног лоја. Оне се, али увек само у малој мјојини, употребљују при фабрикацији јефтиних врсти вештачкога масла и узрок су, да се исто брзо поквари.

Добар маргарин је маст жућкасте или жуте боје. Боја је увек слаба. Дроби се, лети је мек, зими тврд, слади благо у устима и има особену арому, која сећа на истопљено масло. Кад дође на језик, лако се истопи, не лепи се за непце као лој и може се рећи, да има и кус као истопљено масло. У трговини је скоро једина меродавна проба кушање устима, где се добар маргарин не сме залепити за непце као оно тесто од брашна, јер то би био знак, да има у њему много стеарина.

Од новијег доба долази у трговину поред маргарина из говеђег лоја и т. з. *биљни маргарин*, који се гради од биљних уља, поглавито из уља од памучног семена. У главном је и његов састав као говеђег маргарина.

Од споредних производа при фабрикацији магарина праве се стеаринске свеће, сапун и глицерин, а од бољих врста стеарина, које се при тој фабрикацији одлучују, прави се од најповијег времена много, нарочито у Америци, Холандској и

Хамбургу, *вештачка маст*. Стеарину се при том додаје уље и вода. Та маст меша се после са америнканском свињском масти и додаје се по мало јефтинијим сортама масти, које се продају у трговинама. У Холандској правили су већ покушаје, да употребе маргарин и у фабрикацији сира и то да помоћу њега од мршаваг сира праве мастан.

Друге фабрике производе од маргарина *маргарину* или вештачко масло. То се постиже, кад се магарину дода млека, нешто природнога масла и какве боје (већином орлеан, али узимају и катранске боје). У последње доба додаје се увек још и какво биљно уље. Мешањем и гњечењем те смесе добије се маргарина, која је са свим налик на природно масло.

Млека се узима 15—35⁰/₀, маргарина 40—70⁰/₀, уља 15—35⁰/₀, природног масла до 5⁰/₀ или и ни мало за лошије врсте. Што се више млека узме, у толико буде маргарина боља. Што се мање дода млека, у толико се више мора додати уља, да маргарина буде за око лепа. У кратко фабриканту је у власти, да ваљаност вештачкога масла удешава према потребама и жељама купаца и годишњег доба, што код природнога масла није могуће и у том има вештачко масло нешто пред природним. Млеко додају или слатко, или га намерно укиселе, а гдегде узимају и сам скоруп. На тај начин могуће је производити врло многе разне ваљане врсте, па и такво вештачко масло, које се по ничем не да разликовати од природнога масла. У таквим случајевима даје се само хемијском анализом разазнати вештачки производ од природног.

Фабриканти готове већ и тако врсно вештачко масло, да су скоро на свима новијим изложбама добијали и највише награде, а на обично масло није се нико ни обзирао.

По Мајеру је вештачко масло скоро исто тако сварљиво као и право масло, али више је згодно да се употребљује при готовљењу јела, него да се једе са хлебом или кромпиром.

СРПСКА ЋЕВОЈКА.

Као вила поносита стаса.
 Црна ока, румених образа.
 Јуначког — соколова лика,
 Мисли српске, а духа велика;
 Племенита — ох дивне красоте!
 Као сунце, такве је љепоте.
 Српски мисли, а српски осјећа,
 Српство јој је понајвећа срећа;
 За њим гине, — а о њему пјева
 Српска ријеч, из уста јој с' јева.
 Српски дише, српске жеље има,
 У невољи помаже Србима.
 За дом мили свагда она ради
 При највећој невољи и глади.
 Она свагда на опрезу стоји,
 Да је санак пусти не освоји.
 Ка'о што звјезда Даница у зраку
 Буди звјезде, кад су у облаку
 Тако она своме српству кличе

И из сна га громовито виче :
 „На рад свети вријеме је ићи,
 Јер рад ће нас на висине дићи ;
 Ал' рад такав — нек вам свагда годи,
 Који срећи и напретку води.“
 Она Срба весели у тузи,
 Готова је и тад' да му служи.
 Пјесма јој је помоћница драга,
 Која вр'једи, више каква блага.
 Не б' за српство умријет' жалила,
 Јер је српска мајка одгојила ;
 За то јој је Српство понајвише,
 За Србина на самрти дише.
 Сада знате погодити одмах,
 Чи ј' за Српство и посљедни уздах, —
 То је виле соколова ока,
 То је наша — Српкиња Ћевојка!..“
 У Фочи, на св. Параскеву 1889.

Мар. С. Поповић.

ДОПИС.

Српска женска добротворна задруга у Руми.

Ко пажљиво и бодрим оком прати код нас Срба рад у појединим огранцима нашег социјалног живота, тај мора са болом у души признати, да је свуда големи застој наступио, те да је друштвеним животом нашим овладао немар, који нам као црвоточина подрива стабло народног бића. „Преживело се!“ тако гласи песма тугованка, те јој се јек шири по свима слојевима нашег народа.

Кад се оно пре 4 године у нашем месту састало коло одушевљени и свесни Српкиња, да свом снагом прегну оснивању задруге, сваком је грађану заиграло срце у груди, јер је пуно уверен био, да ће из тог племенитог подузећа нићи цвеће, које ће миомиром просипати свој мирис, а плодови ће бити : добра дела и милостије. У то коло хрлиле су ј томице и друге чланице, те нам друштво поста све снажније, а обећавало је, да ће годимице још јаче бити, да ће врели зраци добрих дела и милостиња још дуго грејати нашу месну сирочад. Но то одушевљење брзо се почело губити течајем ових година, као сунце, које тоне у море безкрајности. Изгледа ми, као да смо сви Срби у томе једна-

ки, умемо са највећим одушевљењем каквог племенитог подузеће пригрлити, но брзо охладнимо, те нам мора то подузеће — па ма оно од великог замахаја било по наше друштвено прилике — пропасти.

Тако је то и код нас Румљана. Два наша друштва налазе се на издисају. Певачко друштво као и женска задруга укидају се ради слабог одзива грађанства. На све стране вели се оно проклето : „преживело се!“

Српска женска добротворна задруга имала је месеца јануара своју главну скупштину. На шта смо на тој скупштини видели ?

Видели смо, како су редови некадањих одушевљених чланица јако прорешетани, јер осим одборкиња и саветујућих чланова било је само 3—4 чланица задругарака. Усљед овако слабог одзива није преостало одбору друго, но прогласити на годину дана одмор, па шат прене грађанство из свог сна, те опет продужи рад.

Па кад су нам тако жалосне прилике, онда није чудо, што је благајна задружна морала крајем године 1889. показати мањак од 136 фор. и 12 новч. није чудо, што се поред најбоље воље и труда одборова није могла ни једна забава

приредити, јер одбор је увидео, да би уз великих издатака око приређивања задруга само штете имала.

Задружни је одбор имао 6 редовитих седница и једну главну скупштину. Седнице су од стране одборкиња увек добро посећене биле.

Часници били су прошле године : председкиња г. Милица Николајевић, подпредседкиња г. Драг. Маринковић, благај. г. Милана Андријевић, тајник др. Душан Ј. Дима, саветујући чланови : г. г. Сима Стајић и Никола Ђуришић.

Одборкиње су биле ове госпоје : Ангелина Ђуришић, Бојана Панајотовић, Љубица Максимовић, Емилија Матић, Наталија Ненадовић и Кристина Петровић.

Задруга је г. 1889. издала 150 фор. на одело сиромашној школкој деци, а осим тога издала је милостиње 36 сиротим и немоћним Српкињама.

Чланица је било крајем године 20.

Фонд задружни остао је сада на 1000 фор.

Рума, месеца марта 1890.

Др. Д.

БЕДЕШКЕ.

ИЗ ПРОСВЕТЕ.

У Ади се основала нова добротворна задруга Српкиња. Нашим ће читаоцима бити познато, да се у овом листу пре 2 године поменуло, да гђа *Катица Поповић* покушава да приволе Српкиње Ађанке, да саставе и оне добротворну задругу. Ова вредна и родољубива госпођа није мировала, док није постигла своју намеру. Она је трећи дан Ускра 1888. године скупила тога ради леп број Српкиња, које су једнодушно закључиле да желе ступити у задругу, те усвоје, с малим изменама правила в. кикиндеке добротворне задруге и пошаљу својим путем вис. кр. уг. министарству на потврду. После многих сметња, једва се одобре правила 16. новембра 1889 г. Тим поводом састане се друштво Српкиња у Ади други дан божића 1889. г. и конституише се изабравши себи за председницу горепоменућу заслужну госпођу *Катицу Поповићку*. Иста задруга је ове године на Три Јерарха приредила своју прву задружну забаву и привредила своме фонду чисте добити 118 фор. 51 н. а. вр. и 1 ц. дукат. Задруга има 33 редовне чланице, а биће их и више, док одбор зађе по грађанкама да их уписује. Ми их поздрављамо на овом племенитом путу и желимо свака успеха и дуга живота, живеле!

Херцегинја Сар-Марко рођ. Милева Нако једина ћерка нашег великог добротвора и скоро упокојеног спајије В. Сент-Миклушког Јована пл. Наке подигла је на свом снахилуку у Банат. Комлошу рим. кат. основну народ. школу

за 6000 фор и издала је за учила и приборе тој школи још 500 фор. За тим је довела за ту школу три калуђерице као учитељице и одредила им годишње плате по 630 фор. На овим прилозима изразио је овој приложници своју захвалу сам г. министар просвете гроф А. Чаки. Ваљало би, да когод од наших људи потсети ову племениту душу и на њено порекло па да пружи своју дарољиву руку и нашој којој потреби.

Нова учитељска школа. Хрватска земаљска влада намерна је, да отвори идуће јесени нову учитељску школу с вечаоницом у Осеку. Осечка варош примила је већ на себе обвезе, које с тим у свези стоје.

Брањска Прошле године основана је у Љубљанни државна стручна школа за штиковање и шивање чииака (*Kunststickerei und Spitzennäherei*). За учитељицу је постављена ваљана и стручна учитељица гђица Јованка Федерл. Ове године је била изложба радива ученица ове школе и потпуно је задовољила публику. Навала је за уписивање у ову школу у тој мери порасла, да је управа морала да одбија многу пријављачицу. Ово је важна струка женске привреде и било би потребно, да изашљу и наше добротворне задруге по коју питомицу у овај завод.

Сарајевска општина намерна је да почетком идуће школске године отвори у својој средини *сриску вишу девојачку школу*. Лепа и племенита намера и ми им желимо сретна успеха!

Чешкиње. Прашка задруга Чешкиња покренула је мисао међу женским задругама у Чешкој, да се једном представком обрате земаљском сабору, да овај своје законе тако измени, како би добиле приступа и женскиње, да ступају у свеучилиште и да се ту спремају за највише науке, а особито за лекаре и учитељице на вишим женским заводима. У то име купе се потписи у свима крајевима међу Чешкињама и нема сумње, да ће успети у свом праведном очекивању. У тој преставци моле Чешкиње, да се оснује у Прагу женска гимназија, како би се оне ту могле достојно спремати за више науке.

Кнез Никола Господар Црне Горе и Брда изабран је за почасног члана руске научне академије у Петрограду.

Друштво св. Саве у Београду одликовало је у својој последњој скупштини друштвеном медаљом за учињене услуге друштву и Српству међу многим мушкима и гђу *Катарину Богичевићку*.

Белгија. Земаљски сабор у Бриселу решио је прошлог месеца да се *поред мушких дозвољава да и женскиње могу слушати све гране више науке на свеучилишту*, осим правног одељења и да могу по том заузети и примити у земљи сваку врсту заслуге, само не могу бити судије и адвокати.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Масне прље из артије да извадиш: Помешај магнезије и бензола, ал да буде суво, па том прашином протри претима ону масну прљу и одмах ће нестати прље, ако је скорашња, а ако је давнашња, онда ваља протрти двапут и трипут.

Прље од мастила ваде се из свилене вулене и памучне робе терпентином.

Прље беле са дрвених политираних намештаја извлаче се тако, кад се над њим подржи врео ватраљ.

Оквире златне да лепо очистиш: Замочи коју кришку црна лука у чист еспирит (Weingeist), па тим лако превуци неколико пута тамо и амо по оквиру и прљотине ће нестати.

РАЗНО.

Забава суботичке добротворне задруге Српкиња испала је врло сјајно, као што извештачи наши казују. Ми смо то и очекивали, јер су

овде суделовале врло одличне снаге. Забава је била лепо посећена, особито од стране Буњеваца; а посетили су је у великом броју Сомборци, Новосађани, Бечејци и други. Највећу ревност око приређивања ове забаве преписују подпредседници те задруге гђи Емилији Мучаловој. И ми смо о изложби новосадаској 1884. г. научили поштовати ову вредну, и подузетну госпођу, а видимо ју ето, да сваке године спрема у своме друштвеном кругу све лепше и лепше забаве и пружа публици оној лепа душевна уживања, а уједно мложи изворе за хумане друштвене цели. Нека ју Бог поживи!

Румске госпођице уз суделовање румског цркв. певачког друштва приредиле су 28. фебруара једну вечерњу забаву у славу 40 годишњице Змај-Јована Јовановића а у корист досељених Црногораца у Србији.

Тако и ваља; кад су госпође суетале, нека не малакшу бар госпођице у племенитој радњи; и онако свет остаје на млађима.

Милка Гргурова, и **Тоша Јовановић** прославили су ове године своју 25. годишњицу глумовања. Садашњи краљ ерпски Александар одликовао их је обоје орденом св. Саве IV. реда; Нека им је на славу и дику!

Стогодишњица Јеврема Обреновића. О Духовима о. г. приређује Шабачка општина стогодишњицу Јеврема Обреновића. Свечаност ће бити скопчана са витешким утакмицама стрелачке дружине, кола јахача и изложбом занатлијском.

† **Живко Петровић** ратар у Осеку умро је не давно и оставио је у опоруци својој тамошњој ерп. православ. цркви 1000 фор., ерп. певачком друштву 100 ф., „Матици Српској“ такође 100 ф., а ерп. православ. цркви у Кишфалуби (у Барањској жупанији) 10 мотика винограда. Слава!

У **Брчкој** (у Босни) пало је, као што наши листови казују, приликом овогодишње св. савске прославе на фонд њихове основне народ. школе и на унутарњи украс своје цркве чистих око 7000 ф. По овоме се види, колико родољубље загрева груди тамошњег нам света. Слава им.

Г. Никола Ристовић из Госпића поклатио је својој цркви звоно у вредности од 1500 ф. Слава му!

Госпава удова Хаџи М. Поповића из Шамца у Босни наша стална претплатница изгубила је јесенас свога верног супруга, а на четр-

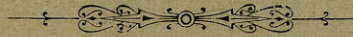

најест дана доцније и своја два сина *Марка и Богдана*; остала јој у животу још ћерка *Даринка*; у њој полаже сад сву своју наду, па вредно је, да се види, како ова побожна душа тражи олакшице своје ојађеном срцу у побожним мислима и родољубивим заносима. Она нам у писму своје после јадања за супругом и синовима својим вели :

„Јопите само Бога молим Мила
Нек ми шћерка моја буде жива
Нека буде честита Српкиња,
Ето мени најлепша милина,
Ако Србма буде од користи
Тад ће мајци нестати жалости“

Са оваким матерама и оваким Српкињама можемо се поносити. Где овакав дух завлада међу женскињама: ту нема бојазни за народну будућност. Ми сажаљевамо судбину госпође Госпаве, ал јој и честитамо на оваким душевним крепостима!

(**Купатила у Угарској**). По статистичвом исказу било је г. 1885. у Угарској 86 лековитих купатила, које је посетило 48.150 лица, отуд 8.791 страноземац. Минералне воде у боцама разашилале су 22 бунарске дирекције и то укупно 5, 220.336 боца, отуд само Борсека (ердељско купатило) 3 милијона.

РАД ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА

Вршчанака.

Записник редовне глав. скупштине, доброт. задруге Српкиња Вршчанака, држане 30. јануара 1890.

Председава: Терезија Канижа начелница

Бележи: Макса Пантелијћ перовођа.

Присутне: Меланија Савићка, подначелница Мила Недељковићка благајкиња.

Одборкиње: Наталија Акимовићка, Јелена Богдановићка, Јелена Балојева, Јелена Спајићка, Марија Павковићка Прегледачице: Даница Поповићка, Јелена Митрашинова. Скупштинарке: Катица М. Јовановићка, Даринка пл. Ботина, Даница Јовановићка, Савина Брашованова, Марија Пантелијћка, Тинка Нанџићка, Персида Ранџина, Даница Поповићка, Катица Петровићка, Милка Марковићка Даница Милићева, Ана Мило сављевићка, Мила Цвејићка, Љубица Мариновићева, Тасика Недељковићка Ана Недељковићка, Анка Шербанова, Даринка Милина, Софија Материћка, Ана Бозорова, Марија Вучетићка Јован Недељковић, Бранко Драгић, Васа Гренчарски, јереј С. Бошкоковић, као савстујући чланови.

Бр. 1. Начелница увидев довољан број чланица, отвара скупштину и поздравља присутне задругарке добродошлицом — Скупштина се одазива са „Живела“.

Бр. 2. Перовођа чита имена чланица редовних и помажућих, свега 101. чланица. —

Скупштина их све одостваерава.

Бр. 3. Перовођа чита задружну читуљу, у којој су ове године забележена имена ових чланица: Софије Матејићке старије, Јуле Шербанове, и Ане Стојкине. —

Скупштина устајањем одаје пошту својим упокојеним сестрама.

Бр. 4. Перовођа чита годишњи извештај управног одбора, по коме је исти имао 8. одборских седница, приредио је мајалес за своје чланице, тако исто и једну друштвену вечеру. На позив овдашњег црквеног одбора, суделовао је одбор на прослави 500 годишњице косовске, као и на парастосу Миши Димитријевићу, који је црквена општина приредила. Даље је одбор о великој Госпођи, као патрону друштвеном са својом уваженом начелницом корпоративно на богослужењу присуствовао, и у славу свога патрона пред иконом свете богородице свећу припалио, а у вече „Венчић“ приредио. Даље је одбор подарио штипендију Гђици Катици Петровићевој, приправници друге године у Сомбору. На разне милостиње издао је одбор прошле године 106 ф. којом је свотом многа бедна суза убрисана и љута невоља наше сиротиње ублажена. Задруга ова стекла је у минулој години и једну добротворку и то: Јулијану Шербанову, која је на самрти овој задруги завештала 100 ф. Одбор је из благодарности овој покојници положио венац на самртнички одар, испратио свечано до гроба и закључио приредити јој и парастосе.

Одевено је преко 20. ученица целокупним оделом, за које је издата свота од 60 ф те је овој јадној сиротињи омогућено похађање школе. Одело ово кројила је уважена подначелница гђа М. Савићка, а шиле су вредне одборкиње, што им може на част служити. Одело је ово у

дворани црквене општине свечано раздавано, и том је приликом друштвени перовођа држао сходан говор оденутој деци.

На позив месног школског одбора, суделовао је управни одбор и при годишњим испитима овдашњих школа и том је приликом женски ручни рад школске деце брижљиво прегледао и савесно оценио.

Скупштина узима овај извештај на повољно знање и изриче управном одбору своје признање.

Бр. 5. Чита се извештај прегледачица о стању друштвене благајне, по извештају овом, књиге и рачуни друштвени вођени су посве тачно и савесно. Прихода је било 525 ф. 90 а расхода 168. ф. 95. преостало је од прихода 356 ф. 95. Кад се овај преостатак дода главници од 1167 ф. 20. онда се показује задружна имаовина на 1524 ф. 79. Ова је главница уложена у овдашњој кредитној банци. —

Скупштина и овај извештај друштвених прегледачица са задовољством прима и благајкињи изражује захвалност на тачном и савесном вођењу књига, и уједно јој се издаје за прошлу годину рачунска опросница.

Бр. 6. Перовођа чита од одбора зготовљени прорачун за наступајућу 1890. год. који гласи :

I. *Примљена* : 1. од чланарина 150 ф. 2. од добровољних прихода 50. ф. 3. од забава : 150 ф. 4. од камате : 70 ф. — Свега : 420 ф.

II *Издавања* : I На милостиње 100 ф. 2. на послугу 40 ф. — 3. на писарину : 10 ф. 4. на непредвиђене издатке : 30 ф. — Свега : 180 ф. — По томе би за идућу годину преостало сувишка 240. ф. — Скупштина усваја овај одбора зготовљени прорачун за идућу 1890. годину.

Бр. 7. Начелница изјављује : да по дневном реду долази избор часништва. С тога се како у име своје, тако и осталих часница, као и оне половине одборкиња, којима ове године рок истиче, топло захваљује на указаној почести и поверењу, и позива скупштину да приступи избору нових часница, и половине одборкиња.

Скупштина бира по ново за начелницу гђу Терезију Канижа, за подначелницу, гђу Меланију Савићку, за благајкињу Милу Недељковићку, за перовођу Максу Пантелијћа, учитеља.

Бр. 8. Новоизабрана начелница захвалив се на избору и поверењу, прима се по ново те племените дужности, ма да би њена дубока старост потребовала мирноће и одмора. Чиниће све што

јој снага и здравље допушта, да ову племениту задругу види унапређену и обезбеђену. Позива скупштину да изабере 3 прегледачице.

Скупштина бира за прегледачице : Јелену Митрашинову, Даницу Поповићку и Савину Брашанову.

Бр. 9. Перовођа напомиње : да је по смислу друштвених правила, истекао рок следећим одборкињама : Ани Бозоровој, М. Токиној, Јелени Богдановићки, Јелени Балојевој, Јелки Драгићки, и Софији Петровићки.

Скупштина бира једногласно све ижребане одборкиње, но пошто се Ана Бозорова, М. Токина и Софија Петровићка не примају новог избора, то скупштина на ова места бира за одборкиње : Катицу М. Јовановићку, Ану Миросављевићку и Даринку Милину.

Бр. 10. Вредна одборкиња и овдашња учитељица гђа Мара Мандукићева, подноси оставку на одборништву ма да јој рок још није истекао.

Скупштина није ову оставку уважила и гђу Мару сматра и даље за своју одборкињу.

Бр. 11. Перовођа напомиње : да би требало и саветујуће чланове бирати и предлаже све досадање, но пошто је једно место упражњено, то би скупштина имала попунити једно место.

Скупштина бира досадање саветујуће чланове, а упражњено место попуњује се Светозаром Брашованом овд. учитељем.

Бр. 12. Начелница позива скупштину да и забере 3. скупштинарке, за оверовлење овог записника.

Скупштина бира за оверовлење записника скупштинарке : Љубицу Мариновићеву, Тасику Недељковићку и Периду Ранцину.

Бр. 13. Пошто је тиме дневни ред испуњен, то начелница устаје и захваљује присутним чланицама на одзиву и доброј вољи и моли их, да и даље ревностно и марљиво делају у корист ове племените задруге, која је за ово кратко време тако лепих резултата показала, и тиме подиже ову скупштину.

Скупштина се одзива са бурним живела !!

Записник одборске седнице добротворне задруге Српкиња Вршчанака, држане 24. јануара 1890.

Председава : Меланија Савићка, подначелница.

Бележи : Макса Пантелијћ перовођа.

Присутне : Јелена Богдановићка, Наталија Акимовићка, Марта Дурсина, Јелена Драгићка,

Мила Недељковићка, Јелена Спајићка, Марија Павковићка, Јелена Балојева, Даница Поповићка, Јелена Митрашинова. Бранко Драгић, Јован Недељковић и Васа Гренчарски, као саветујући чланови.

Бр. 1. Чита се записник прошле одборске седнице.

Одоставрава се.

Бр. 2. Прегледачки одбор подноси свој извештај, о прегледању друштвених књига и рачуна. Узима се на знање и поднеће се главној скупштини.

Бр. 3. Перовођа подноси израђени прорачун за 1890. год.

Прорачун се усваја и поднеће се на одобрење главној скупштини.

Бр. 4. Подначелница позива одбор, да закаже дан држања редовне главне скупштине.

Одређује се на три Јерархм 30. јануара и то у дворани црквене општине.

Бр. 5. Подначелница взвештава, да је приређивачки одбор одустао од приређења закључене игранке, пошто су многе породице оболеле од „Инфлуенце“ те се бојао дефицита.

Одгода игранке одобрава се, и у место исте приредиће се за време ускршњег поста, друштвена вечера.

Бр. 6. Подначелница гђа М. Савићка, извештава: да је она на глас о грозној смрти признатог у народу књижевника Мише Димитријевића, у име ове добротворне задруге, ојађеној супрузи уваженог покојника изјавила сестринско саучешће за големим губитком како њеним, тако и народним, те позива одбор, да овај њен президијални чин пијетета према тако заслужном народном човеку, узме на одобравајуће знање.

Одбор узимајући овај извештај своје подначелнице на одобравајуће знање, бележи у записник још и своју тугу за непражањеним великим покојником Мишом Димитријевићем, са изразом: Слава! народном мученику Миши.

Пошто је тиме дневни ред исцрпљен, то подначелница затвара седницу, са жељом: да се на главној скупштини у што већем броју сакупимо, и још једном читав рад друштвени прегледамо и оценимо.

Суботичкиња.

Записник одборске седнице „Доброт. зад. Срп.“ у Суботици 13. (25.) фебруара 1890. држане.

Председава: Емилија Мучалова.

Бележи: Ђорђе Гојковић.

Присутне одборнице: Анка Карановићка, Марија Рајићка, Олга Коларићева, Кристина Димитријевићка, Савета Манојловићка и Богдан Димитријевић благајник.

Бр. 1. Олга Коларићева у име приређивачког одбора подноси рачун о приређеној и 30 јануара о. г. одржаној беседи. По томе рачуну укупни приход беседе износи 400 фор. 80 н., а издатак: 276 фор. 20 н., чист доходак 124 фор. 60 нов., и један дукат у вредности од 10 франка. Пошто овај рачун заједно са прилозима буде одмах у одбору прегледан, у реду и за справан нађен, — узет је на знање, свота у износу 124 фор. 60 н. и дукат предано је благајнику, а рачуни имају се ставити у писмохрану. Овом приликом решено је: да се суделачима и суделачицама на беседи сваком и свакој посебице пошаље од стране ове задруге писмена захвала, а и путем јавних листова има се свима поименце изјавити топла благодарност за суделовање. Ради јавне контроле имају се у српским листовима као и у местним мађарским имена приложника јавности предати. Осим тога јавно захвалити се оним вредним и родољубивим чланицама задруге, које су примиле на себе терет растуривања улазница, а то су: Ленка Коњовићка, Кристина Димитријевићка, Кристина Лепедат, Бојана Георгијевићка, Јулка Димитријевићка, Олга Коларићева, Савета Манојловићка, Зорка Гаванска и Даница Коњовићка.

Бр. 2. Поведе се реч о томе, да ли ће ове године о врбици задруга поновити сиромашне девојчице из српске основне школе, и ако, колико њих и са коликом потпором?

Одређује се из благајне на одело и обућу сироте деце женске 20 фор., поједине чланице примају се, да ће одело скројити и сашити, а г. г. Анки Карановићки и Марији Рајићки поверава, да за одело потребну робу и обуће купе.

Бр. 3. Прегледачице рачуна јављају, да су задружне рачуне прегледали за исправне и у реду их нашли. Главнина задружна у штедионици износи свега 4008 фор. 58 н. не рачунајући ту овогодишњу потпору од штедионице и 20 фор. одређених на одело и обућу сиромашне женске деце, али се у тој своти налази и приход од беседе. — Узима се на повољно знање и има се благајнику издати абсолюторија у погледу рачуна за 1889. годину.

На молбу „Добротворне задруге Српкиња Суботичкиња имала су доброту одазвати се, и суделовати на беседи, — коју је иста задруга приредила на дан 30. јануара о. г. т. ј. на Три Јерарха, — ови врли родољуби и родољубкиње „Суботичка српска певачка дружина са 2 песме гђа. Хермина уд. Ваишвари рођ. Ставишића са правим уметничким певањем, гђе: Меланка Мапојловићева и Даница Коњовићева вештом свирком на гласовиру; Др. Душан Петровић лепим и родољубивим говором; Уметници: г. г. Франа Гал уметник на гласовиру, Јулије Пешл вештак на виолини и Ер. Сејкора суботички ликовођа уметник на хармонијуму са својим стручним пијесама. те им се овом приликом а у смислу одлуке под бр. 1. овим изрече најтоплија благодарност на родољубивом одзиву. Тако исто и вредним растуривачицама улазница, које су под бр. 1. именоване.

Сарајевкиња.

Записник главне скупштине кријцарској штедовног друштва правосл. Српкиња у Сарајеву, обдржаване дне 26. јануара 1890. г. у кући гђе. пероводкиње Евице Сарајевчиће учитељице. — Пошто се по правилима овог друштва § 8. скупио довољан број чланица које стално обитавају у Сарајеву, то се у 4. сахата по подне отворила скупштина.

Председава: предсједница гђа Јованка Бесаровићка.

Биљежи: друштв. пероводкиња Евица Сарајевчића.

Осим чланица присутни су још г. Нехански биљежник, а изасланик владиног повереника; г. Ђорђе Петровић члан конзисторије и г. Ђорђе Бјелановић ђакон, изасланик од високопреосвећеног митрополита г. Ђорђа Николајевића.

Госпођа благајница је 15 дана на постели болна, те не може скупштини присуствовати, али је умолила друштвену пероводкињу да ју у скупштини заступа. —

1. Чита се записник прошле друштвене сједнице од Јуна 1889 г. Одостовјерава се.

2. Пероводкиња Евица Сарајевчића у име друштвене благајнице подноси славној скупштини друштвене рачуне, који су по одбору већ прегледани, да се наново прегледе. Предлаже надаље да се избору три лица која ће исте као и друштвене књиге прегледати § 8 тачка 2. друштвени правила.

Чланице скупштине моле изасланика владиног повјереника г. Неханског и господу Петровића и Бјелановића да књиге и рачуне друштвене прегледе, јер су они томе вјештији од још у том непрактични чланица.

Пошто су господа рачуне и друштвене књиге прегледали, изјаве, да је све у свом реду. Осим тога господа су само још примјетила: да се на књигу „рачунски дневник“ метне друштвени печат, и назначи колико страна иста има.

Пероводкиња прима ову примједбу са захвалношћу, молећи господу, да ју још у чему поуче. ако какав недостатак у раду опазе.

3. Пероводкиња извјешћује сл. скупштину да се друштво састоји из 122 чланице које редовно уплаћују своје улоге.

4. Пероводкиња чита имена приложника као што слиједи:

Високопреосвећени митрополит г. Ђорђе Николајеваћ 50 ф. Преузвишена гђа бароница Апел 20 ф. Преузвишена гђа Марија Давид од Рудне 21-35, г. Савка Д. Јефтановића 20 фор. Административни директор г. Сауервалд 10 ф., ђенерал Бордоло 10 фор, ђенерал Фаби 5 фор, Племенита гђа Углер 5 фор, племенита гђа Томичић ф. 3-65, г. Евица Сарајевчић 10 фор., г. Јефа Н. Краљевића ф. 6-35, г. Јефто Краљевић 5 ф., г. Алекса Стјепаловић учитељ 3 фор, г. Јања В. Дурића 3 ф., г. Јелена Лекића 2 ф., г. Милица Васића учитељица ф. 2-35, г. Аника Р. Обрадовић 2 ф., г. Јованка Шарац 2 ф., г. Милка П. Поповића 2 ф., г. Мара С. Х. Дамјановића 2 фор, г. Савка Станишина ф. 1-35, г. Ана А. Десића ф. 1-35, г. Мара Х. Авакумовића фор. 1-35, г. Стака Ерића ф. 1-35, г. Василија К. Мирковићка ф. 1-35, г. Мара М. Савића, г. Јока Ј. Савића по ф. 1-35, г. Перса Ј. Николића, г. Даша Станишића, г. Даша Т. Делића, г. Јованка Ј. Бесаровићка све по 1 ф. 35 ф., гђа Анка В. Х. Ристића, Јока П. мешута, г. Госпа С. Дунђеровића, г. Росанда Р. Бесаровића, Јелка А. Крешталице, г. Софија Маљуканова по фор. 1-35 нов. Свега прилога фор. 206-95 н.

Скупштина благодари господи и госпођама на учињеним прилозима и кличе „живели приложници нашег друштва!“

Пероводкиња извјешћује сл. скупштину да је се преузвишена гђа Давид много заузимала за ово друштво, те стога изјављује најтоплију захвалност преузвишеној госпођи.

Скупштина такође прихваћа и најтоплије се захваљује преузвишеној чланици нашег друштва.

Пероводкиња још извјешћује сл. скупштину да је наша благајница, као врла родољубка осим прилога од 1'35 нашем друштву доживотно уступила собу у својој кући Франц Јосифа улица бр. 64. за одборске и скупштинске сједнице. Кад би се узело у рачун шта би друштво само за једну годину потрошило, кад би морало собу и намештај плаћати, а шта би то тек стало за више година? Зато се пероводкиња налази побуђеном изјавити најтоплију захвалност тој племенитој и родољубивој Српкињи и чланици нашег друштва.

Скупштина примајући на повољно знање предлог пероводкиње захваљује се друштвеној благајници на родољубљу и кличе: живила друштвена благајница гђа Савка Станишина!

Пероводкиња још извјешћује сл. скупштину, да су својим родољубљем заслужили јавно признање и следеће српско-православне црквено-школске општине и протопрезвитерати као:

Српско-православна црквено-школска општина у Бос. Новом. Срп.-правос. цркв. општина у Крупи.
Надзиратељство протопрезвитерата у Власеници,
" " " Травнику,
" " " Соколку.

Ове славне црквено-школске општине и протопрезвитерати скупили су колико је било могуће више чланица овом друштву и њихове улоге друштвеној благајни послали, слава им и хвала!

Скупштина се захваљује поменутиим општинама и протопрезвитератима као и свима који се за ово наше друштво заузимају е тога им кличе: живили родољуби и родољубке! да Бог да се на њих многи Србин и српска мајка угледали!

5. Пероводкиња извјешћује сл. скупштину о овогодишњем издатку, које је друштво учинило као што слиједи.

а) Издато је штампарији босанске поште по рачунима за 1000 ком. друштв. правила, 1000 ком. потврда, 200 ком. циркулара и 240 табака за главни иметак друштва . ф. 78-70

б) Издато је књижари И. Кенигсбергера за 2 ком. протокола, пера, артију и коверте по рачуну . . . . ф. 6-17

в) Издато је Л. Фоглу за друштвени печат . . . . . ф. 8—

г) Издато је Х. Трифковићу за друштвену фирму . . . . . ф. 2-50

д) Издато је Кришковићу за повез главног именика . . . . . ф. 3-20

е) Издато је Кости Драгићу послужитељу у име плате . . . . . ф. 35—

ж) Издато је поштарине . . . . . ф. 06

Свега се дакле потрошило ф. 133-63

Прилози изнашају за годину 1889 . . ф. 206-95

Улози " " " " . ф. 435-12

Укупно свега ф. 642-07

Кад се одбије трошак ф. 133-63

Остаје још ф. 508-44

Пет стотина форинти предано је босанско-херцеговачкој дионичкој банци у Сарајеву по 4 $\frac{1}{2}$ % на камату по гласу књиге „број 2“, а рест фор. 8-44 налази се у друштвеној благајни.

6. Бирање одбора друштвеног.

Пошто је пероводкиња Евица Сарајевића почела дијелити изборне карте, ради бирања новог одбора, скупштина једногласно избере одбор који је и прошле год. био да и ове год. буде и то:

Гђу. Јованку Ј. Бесаровићку за предсједницу. Гђу. Савку Станишину за благајницу, за прегледарке рачуна: Гђе: Савку Ђ. Петровића, Јованку Шарац, Мару М. Авдаловића; за одборске чланице: Гђе Х. Милку Х. Трифковића, Мару П. Петровића, Мару Х. Авакумовића, Ану А. Деспића, Јефу Н. Краљевића, Мару Ђ. Илића; за пероводкињу: гђу Евицу Сарајевчића.

У Сарајеву 26. јануара 1890. г.

Јованка Бесаровићка др. предсједница, Евица Сарајевчића друшт. перовођа, Јованка Шарац и Милева Делијани овјероватељ. записника.

ЧИТУЉА.

† Зорка П. Карађорђевића

Кћи црногорског кнеза Николе испустила је своју племениту душу 5. марта о. г. Она беше најстарије дете црногорске светле породице; родила се 11. децембра 1864. г. а ступила је у брак са Његовом Светлости кнезом Петром А. Карађорђевићем 30. јула 1883. год. У браку их је Бог благословио са троје дечице: Јеленом, Ђорђем и сад трећим сином после чега се поболела и живот изгубила. Она беше

по срцу и по души племенита. Нека је узвишеној покојници лака црна земља!

Васа Јагазовић трговац из Дреноваца у Славонији, народни добротвор, преминуо је овде у Новом Саду 27. фебруара (11. марта) о. г. у 65. години живота. Покојник је трудом својим стекао лепо имање од преко 60 000 форинти и предао „Матици Српској“ са жељом, да отуда издаје штитиендије за школовање два младића за трговачку, два за занатлијску и два за ратарску струку сваком по 300 ф. годишње. Осим тога учинио је и друге мање лагате. Погреб је био достојан овако великог добротвора. На опелу је говорио у спомен покојнику г. Јован Грчић професор и члан књижевног одбора „Матице Српске“ леп опроштајни говор Славни и вечан спомен овом великом добротвору народном!

Богдан Кузмановић парох у Срп. Кларији преминуо је 13. фебруара о. г. у својој 47. години живота. Он беше један од најинтелигентнијих наших свештеника; још у млађе доба писао је у „Школском Листу“ чланке и дописе, који се односили на религиозно васпитање у основ, нар. школи; издао је књижицу „Назначај женскиња по св. божијој рјечи“. Васпитао је лепо своју децу, од којих је лане ћерка Анђелија онако лепо у овом листу поздравила девојачка удружења. Нека му је вечан помен!

Јован Димитријевић парох новокарловачки конзисторијални члан и притежатељ ордена св. Саве преминуо је 4. марта о. г. у својој 57. години живота. Покојник је и на књижевном пољу познат са својим историчним белешкама. Лака му црна земља била.

Владимир Красић учитељ вежбаонице на срп. учитељ. школи у Гор. Карловцу, члан књижевног одељења „Матице Српске“ у Новом Саду, члан педагошког књижевног збора у Загребу преминуо је после дужег боловања у својој 39. год. живота. Ово беше ванредно вредан човек, покрај школских дужности читао је и писао је много, и особито је у истраживању старина наших много привредио. Преводи Буља: „приповедања“ и „савети мојој кће-

ри“ у четир књиге његови су радови, а такође и повесница света, стари век, од Херцега и они лепо и дивни описи манастира Грабовца и Лепавине, што су изишли у „Летопису Матичном“ показују, колико је много изгубила школа и књига у овом вредном и ваљаном учитељу нашем. Вечан му спомен био!

Даница Марковићева ћерка нашег честитог учитеља и многогодишњег секретара госпојинске задруге г. Владе Марковића у Митровици преминула је у својој 7. години 4. марта о. г. Нека Бог утешити родитеље њене, а њојзи била лака црна земља.

Љубица пл. Арлов рођ. Стојановић из Осека, преминула је у Варјашу у Банату код родитеља својих тек у најбољим годинама. Заузимала се јако за нашу књигу и не само да је била претплатница на скоро свима нашим листовима, него је и сама купила претплату. Нека ју бог прими у наручја своја!

Марија Миловановић привремена учитељица на новосадским салашима Клиси преминула је 28. марта о. г. после дужег и тешког боловања. За ову се девојку може казати, да је жртва своје вредноће. Она је приватно изучила срп. вишу девојач. школу с врло добрим успехом и затим је редовно учила срп. учитељску школу у Сомбору и положила испит за особљење са отликом. По том је добила у Нов. Саду приврем. учитељичко место на Клиси, али болест, коју је још у учитељској школи добила прекинула је овај вредни живот, који се спремио да служи роду нашем. Нека је сад мир утрућеним костимм њеним!

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

Блудни син приповетка Ф. Хофмана превео Коста Брадваровић. Издање срп. књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Нов. Саду 1890. Цена 35. новч.

Американска винова лоза и какву земљу воле американска лоза. Шта се све о томе дознало у Француској до месеца октобра 1888. год написао Felix Sahut по немачком преводу Николе Барона Тимена саставио Андрија М. Матић гимназијски професор. Ово је дело штампано у исти мах и ћирилицом и латиницом. Штам-

парија срп. књижаре Браће М. Поповића у Новоме Саду 1890. г. Цена је 30 новч.

Како су наши виногради по Срему, око Вршца, Беле Цркве, Арада и Сент-Андрије у великој мери уништени већ од филоксере и како се као најбоље средство за то препоручује да се сади американска лоза: то ће ова књижица врло добро доћи свима виноградарима нашим, да виде, шта је искуство нашло на том пољу до сад за најпробитачније.

Sljepčev Prijatelj. Под овим насловом почео је излазити у Загребу лист за промицање узгоја, обуке и иних пробитака сљепца — у свескама од табака и по. Лист ће излазити четир пута годишње, дакле свака три месеца једна свеска, а кошта ће годишње 1 фор. а за стране земље 1 ф. 20 н.; поједина свеска вреди 30 н. Претплата се шаље на уредништво истог листа у „Вукевија р. Vel. Gorica. Kroatien“ а прима се и на по године.

Ово је први и једини лист ове струке не само у Срба и Хрвата него и у целој Аустро-Угарској монархији. Кома је, по несрећи, потреба да се упозна с овом обуком, нека му је препоручен овај лист. Лист ће доносити чланке ове струке латиницом и ћирилицом.

Домаћин. Тако се зове илустровани лист за целокупну пољску привреду и домаће потребе, што га издаје у Београду наш познати стручњак у економији г. Др. Ђорђе Радић.

Домаћин ће излазити сваког 10. и 25. у месецу на читавом табаку. Претплата износи за Србију на годину 4 данара, а на по године 2 динара; за Босну, Херцеговину, Црну Гору и Аустро-Угарску на годину 2 и по фор., а на по год. 1 ф. 25 нов. Преплату ваља слати из Србије на уредништво „Домаћина“ Милетина улица бр 8. Београд, а из Аустро-Угарске и осталих земаља на г. Арсу Пајевића у Нови Сад од куда ће се и лист у овим крајевима разашљати. Препоручујемо и овај лист нашим економима и домаћинама.

П О З И В.

На позив управе манастира Чокешине, скупио је се био код истог манастира велики број народа, како из околине тако и из удаљенијих крајева на дан 10. Априла тек. г. и присуствовао је парастосу славно изгинулој браћи Недића и њихових 300 друга на Липовици код села

Чокешине на Лазареву суботу 1804. год., а у првим данима српске борбе за ослобођење.

Пројмат осећајима захвалности према својим великанима, сакупљени народ, по свршеном парастосу, изабрао је из своје средине овај управни одбор, коме је стављено у дужност: да се постара пренети кости оба брата Недића са Липовице ка манастиру Чокешини, и овде подићи њима и њиховим друговима, а ако срества достигну и на бојишту — видљив споменик, који би одговарао слави и величини овог неумрлог дела.

Примајући на се ову пријатну дужност, одбор је дошао на ту мисао, да ће цел своју најбоље моћи постићи скупљањем добровољних прилога по свима српским и словенским земљама, а није искључио од припомоћи и друге нације, које уважавају ове врлине.

Споменик ће се открити у течају лета 1890.

Прилози се шаљу председнику управног одбора игуману ман Чокешине (окр. шабачки у Србији) или, коме је боље и на уредништво овог листа, које ће овде јаван рачун давати.

Позив на претплату.

О лањском Видов-дану написао сам „КОСОВКУ“,

кантату у два дела за мушке гласове, (соло, збор и двозбор) и гласовир у четири руке Дело ово је најмилостивије примљено у посвету од Њег. Вис. Николе I, Кнеза и Господара Црне Горе и Брда. „Косовку“ имам ја намеру дати у штампу. Због тога отварам претплату, и учтиво молим све своје пријатеље и познанике, да ме купљењем претплате испомогну у овом потхвату моме!

Дело ово тек у том случају могу дати у штампу, ако се нађе толики број претплатника, да се могу подмирити трошкови око издања.

„Косовка“ ће изнети око 190 штампаних страна великог формата и изићи ће разговетно штампана у оригиналној партитури на финој хартији те које због великог обима и укусне израде, које пак што се при издавању оваких дела не може рачунати на велик број претплатника, цена је једном примерку 10 фор. а. вр Рок за пријаву претплате најдаље до 15 маја по н. к. текуће године

У Вел. Кикинди, месеца марта 1890. г.

Роберт Толнгер.

САДРЖАЈ: 1. Једној српкињи. (У споменицу). Од Милорад Шимић. — 2. Са главног скупа београдског женског друштва. — н. — 3. Звезде ** — 4. Вештачко масло. Од М. Петровића. — 5. Српска ђевојка. Од Мар. С. Поповића. — 6. Допис. Др. Д. — 7. Белешке: а) Из просвета, б) За домаћица, в) Разно. — 8. Рад добротворних задруга Српкиња Вршчанака. — Суботичкиња. — Сарајевкиња. — 8. Читуља. — Нове Књиге и листови. — Позив. — Позив на претплату.